

INTERVENTIE

terroristen. Pogingen tot redelijk denken worden in de kiem gesmoord door nuanceren gelijk te stellen aan het ontkennen van reële problemen in bepaalde wijken. Migranten zijn hard nodig in de toekomst. Daarom kunnen we beter vandaag beginnen met het creëren van de juiste randvoorwaarden voor een goed toekomstig functioneren van migranten in Nederland. Schooiers, haatzaaiers en mensensmokers dienen uiteraard krachtig bestreden te worden, maar niemand is erbij gediend om alle migranten op één hoop te gooien en een sfeer van angst te scheppen.

Discussievrees levert geen zetels op. Het ooit zo verfrissende Paars kan nu nog maar op een schamele 45 zetels rekenen, evenveel als de PvdA in haar eentje mocht claimen in de opiniepeilingen van september 2006. Partijen die zich verschuilen zullen nooit populair worden. Populair en populistisch zijn overigens geen synoniemen. Het toegenomen populisme op links en rechts beantwoorden de 'oude partijen' met een halfbakken eigen populisme waar niemand op zit te wachten. De discussie in de Kamer dreigt te verworden tot een klucht met in de hoofdrol stromannen, vliegafvangers en jij-bakkers. De PvdA zou voorop moeten lopen door zich van de populistten te onderscheiden en inhoudelijke discussies aan te gaan. Het kan toch niet zó moeilijk zijn om Wilders (afschaffing Koran) of Marijnissen (decimering van het leger) in te zeppen met inhoudelijke argumenten? PvdA, kom uit je schuilplaats en laat zien wat je waard bent.

MARCEL CANOY

* Het artikel is te vinden op <http://eco.nomie.nl/wp-content/uploads/2007/12/canoy.pdf>.

In de knel

De representatieve democratie kent allerlei ongemakken, zoals onduidelijkheid over wie of wat er gerepresenteerd wordt. In een districtenstelsel is het nog tamelijk eenvoudig. De kiezers in een district, al zijn het er maar een handvol, kiezen een representant. Liefst woont die vertegenwoordiger

daar ook of gaat hij of zij daar wonen, maar dat hoeft niet eens. In Nederland geven we de voorkeur aan evenredige vertegenwoordiging, opdat 'iedereen' zich vertegenwoordigd kan weten. Maar: wie is iedereen?

Lange tijd ging het vooral om politieke stromingen. Nu het onderscheid daartussen kleiner is geworden, biedt dat een stuk minder houvast. Steeds meer gaat het nu over de kenmerken van individuele volksvertegenwoordigers, in het bijzonder hun sekse. Vooral gevestigde, bestuurlijk ingestelde partijen als CDA, PvdA, VVD en GroenLinks worstelen met de wens om ongeveer evenveel mannen als vrouwen te kandideren voor vertegenwoordigende functies en liefst ook voor bestuursfuncties.

Zo was er in de PvdA het nodige gedoe rondom de vaststelling van de jongste kandidatenlijsten voor de Tweede en Eerste Kamer. Sommigen meenden dat de gewenste gelijke vertegenwoordiging het beste tot uitdrukking kon worden gebracht door het om-en-om plaatsen van mannen en vrouwen. Wat bleek was dat een dergelijke overzichtelijke maatregel te sterk de indruk wekt dat de inhoudelijke visies en kwaliteiten van de kandidaten er weinig toe doen. Hoe moet het dan wel?

Onlangs is de discussie weer opgelaaid. In verschillende bijdragen wordt erop gewezen dat er wel meer is om je om te bekommeren dan de man/vrouw-verhouding alleen. Hoe zit het met de herkenbaarheid van de vertegenwoordiging voor mensen van allochtone afkomst? Voor mensen uit andere regio's dan de Randstad? Voor laagopgeleiden? Voor jongeren of ouderen?

Wat mij opvalt, is het buitengewoon paternalistische karakter van dit soort discussies. We krijgen vooral te horen wat er hoort te gebeuren om het volk goed vertegenwoordigd te krijgen. Maar aan wat voor soort vertegenwoordigers hebben kiezers zelf eigenlijk behoefte? Ik zou het bijzonder op prijs stellen als dat eens wordt uitgezocht. Zijn ze vooral geïnteresseerd in de herkenbaarheid van een bepaald individu ('dat is mijn vertegenwoordiger')? In de groep vertegenwoordigers van de partij van hun keuze? Of misschien zelfs in de optelsom van alle gekozen vertegenwoordigers, bijvoorbeeld de gehele Tweede Kamer?

INTERVENTIE

De huidige discussie is er vooral een van de politieke elite. Of liever gezegd: van delen van de politieke elite die op grond van gemeenschappelijke kenmerken een betere positie willen bewerkstelligen voor zichzelf of voor andere leden van hun groep.

Ik vermoed dat de meeste kiezers zich niet zo druk maken om de man/vrouw-verhouding. Ze weten dat sekse geen verschil maakt bij het nemen van beslissingen. Het is bovendien al een heel eind de goede kant opgegaan met die verhouding — dat draai je niet meer terug. Wat voor veel mensen wél uitmaakt, denk ik, is of er politici rondlopen die er blij van geven door te hebben wat het betekent als je in de knel zit of met een laag inkomen moet rondkomen. Zulke vertegenwoordigers hoeven zelf niet in de knel te zitten en ze hoeven er ook niet uit te zien als iemand die in de knel zit: ze moeten dat soort problemen agenderen en ernaar handelen. Op die manier werd ooit aangekeken tegen Willem Drees, Gerda Brautigam, Marcel van Dam.

Als we de werkelijke voorkeuren van kiezers kennen, kan de PvdA daar rekening mee houden bij het opstellen van nieuwe kandidatenlijsten en bij het opsporen en begeleiden van politici. De vraag is dus: waarin herkennen de mensen zich die je tot je aanhang rekent? En hoe zorgt onze partij ervoor dat ze wat dat betreft beter voor de dag komt?

ARIE DE JONG

Voorzitter *gewest Zuid-Holland*

8 Les in passief burgerschap

Sinds februari 2006 besteden scholen in zowel het primair als het voortgezet onderwijs verplicht aandacht aan ‘actief burgerschap’. Leerlingen worden opgeleid tot actieve burgers die volop participeren in de samenleving. Op die manier zouden zij beter in staat moeten zijn het hoofd te bieden aan maatschappelijke problemen, bijvoorbeeld op het

gebied van integratie of de gezondheidszorg.

De nadruk op actief burgerschap is ontstaan na de moord op Fortuyn. Uit angst voor een nieuw electoraal drama besloten politieke partijen massaal beter naar de burger te gaan luisteren. De ideale burger werd steeds meer gezien als een actieve burger. In eerste instantie kwam dit vooral tot uiting in het maatschappelijk middenveld — denk aan de Wet maatschappelijke ondersteuning. Na verloop van tijd sippelde de aandacht voor de ‘stem van het volk’ verder door in de politieke besluitvorming. Men is de democratie de laatste jaren gaan zien als een politiek stelsel waarin burgers actief betrokken horen te zijn bij het nemen van politieke beslissingen.

Het ideaalbeeld van zichzelf regerende burgers is echter in strijd met de politieke praktijk. Wij leven in een representatieve democratie waarin politieke beslissingen niet worden genomen door burgers, maar door gekozen volksvertegenwoordigers. Vanwege deze frictie tussen ideaal en politieke werkelijkheid neemt het vertrouwen in het functioneren van de democratie af. Dit kan op den duur leiden tot een legitimiteitscrisis van ons systeem. Om dat te voorkomen moet óf ons stelsel van representatieve democratie worden afgeschaft, óf ons ideaalbeeld van de democratie veranderen. Vrijwel niemand is voor het eerste dus lijkt het verstandig te proberen het ideaalbeeld van democratie weer op een lijn te krijgen met de politieke praktijk.

De overheid moet uitdragen dat goed burgerschap niet alleen activiteit, maar ook passiviteit vereist bij politieke besluitvorming. Burgers zijn actief tijdens verkiezingen, maar passief wanneer gekozen politici namens hen politieke beslissingen nemen. De plek bij uitstek waar de overheid deze boodschap kan uitdragen is het onderwijs. Het meest geschikt hiervoor zijn de maatschappijleerlessen. Maar dan moet er wel het een en ander veranderen.

Het huidige maatschappijleeronderwijs speelt niet alleen een veel te marginale rol, het is ook te statisch. Er is uitgebreide aandacht voor de Nederlandse staatsinrichting en de manieren waarop burgers politiek (kunnen) participeren, maar er ligt veel te weinig nadruk op de vraag waarom ons